

Ionuț Caragea

O M U L

din cutia neagră

fides

Prefață

Să aduni singurătatea într-o lacrimă de vers

Să îl catalogăm/ analizăm pe Ionuț Caragea în funcție de faptul că trăiește în Canada (să spunem ca „poet al exilului“) ar fi dificil, din mai multe puncte de vedere, dincolo de conotația strictă a cuvântului „exilat“. Probabil cel mai semnificativ ar fi că „înstrăinarea“ este în poezia lui altceva – poate „convertită“ mai ales într-un anume fel de a percepe pe „a fi departe“ sau „a fi singur“ (de altfel, scria: „numai singurătatea îți poate aduce profund împlinirea“).

Am putea, de pildă, compara felul în care resimte plecarea un poet din exilul albanez în S.U.A., Leom Kolmnela, la care se întrevăd accentele rupturii de patrie, uneori versul având un aer de dezorientare/ decepție/ înstrăinare („Acolo am pierdut calitățile umane/ Mai departe am hrănit trădările convingerii/ Mai încolo ne-am pierdut în cărările neconvingerii“ – *Istoria*). Sau, având în vedere și diferențele de limbă/ mentalitate, cum vede un arab, Hassouna Moshabi (din 1986 în München), în romanul *Întoarcerea la Tarshish*¹, înstrăinarea de propria țară și alienarea în cea aleasă – Germania. Protagonistul, Abdulfattah, se întoarce în Tarshish² după zece

1 *Tarshish* – vechiul nume arab al Tunisului.

2 Ediția germană, apărută în anul 2000, i-a adus premiul „Tukan“ pentru cel mai bun roman publicat de un autor din München.

ani de exil și capitala îi lasă o impresie dezolantă, ca și întreaga țară și prietenii, înrolați în poliția secretă, înecați în băutura sau resemnați. Și în Germania, marcat de exil, de ruperea de rădăcini/ limbă, pare să se simtă înconjurat de neprieteni: „Dacă un trecător e neprietenos, de exemplu, mă întreb – de ce mă tratează astfel? Pentru că sunt arab, pentru că arăt ca un străin? De fapt el este neprietenos cu oricine“. Concluzia lui Moshabi era că, în ciuda legăturii puternice cu ceea ce înseamnă „acasă“ (religie, limbă, cultură), după ani de exil într-o lume în care aproape totul, de la limbă la muzică, este diferit, personalitatea dar și ceea ce înseamnă pentru el tradiție vor suferi schimbări importante. Practic, deși nu își pierde/ schimbă fața, își schimbă identitatea. Chiar și numele îi este pronunțat diferit. Sau poeți ca Reem el-Ban (Yemen), care scria, în *Emigrantul*: „Patria mea mi-a distrus identitatea națională/ Și mi-a schimbat profilul personal/ Dintr-un bun cetățean/ Într-un turist – nimic mai mult.“

La Ionuț Caragea, în mod evident, nu este vorba despre o astfel de percepție a depărtării de „Acasă“ – de altfel, am putea discuta și despre diferențele între creația celor plecați de acasă înainte de 1989, comparativ cu a celor care au plecat după acest an de schimbări profunde în România (și în lume).

Este greu, altfel spus, să definim poezia lui Ionuț Caragea punând față în față modul cum se scrie în România (nu uităm că a pornit pe calea poeziei – despre care spunea, de pildă, că „e o trecere de pietoni între viață și moarte“; sau: „fiecare poezie este o reîncarnare sub o altă limbă de moarte“ – publicând constant pe net, fiind în contact permanent cu site-urile de poezie românească), ori că s-a „adaptat“, acceptând/ adoptând ce înseamnă tematica, felul de a scrie din Canada sau, extinzând, America de Nord (cu tendințe/ trenduri ș.a.). Deși sunt unele elemente care îl apropie de acest

spațiu, cu preocupările și angoasele lui (suferința/ singurătatea/ lipsa de comunicare sau o doză de superficialitate a relațiilor, angoasele, în oarecare măsură alienarea ș.a.), acest fapt este destul de puțin vizibil, atât în ce privește construcția poetică, cât și inclusiv maniera de alcătuire a tropilor.

La o repede analiză, putem reitera că lecturile destul de bogate, plecarea din țară, experiența ruperii de locurile natale, toate sunt prezente, în varii proporții, în poezia lui Ionuț Caragea care scrie parcă neavând în vedere canoane/ reguli, ci mai mult dorința de a se confesa, de a „spune“, de a ieși din capcana amintirilor (afirma, în altă carte: „să mă dau afară/ din suflet“). Cultivă metafora, uneori chiar cu oarecare asiduitate, mergând și în acest volum pe aceeași linie – unele figuri de stil sunt de o originalitate aparte, altele sunt atinse și de ușoare tușe de prețiozitate.

Prezentând cel de-al treilea volum al lui Ionuț Caragea, spuneam, printre altele, că poate cel mai bine s-a definit pe sine și creația lui în al doilea volum: „nu voi uita mama întindea rufe pe sârmă/ au rămas doar cârligele familia mea/ și-au luat cu toții hainele au plecat/ fără să lase nici măcar un petec“ – *Bate vântul, mi-este frig și tușesc*, dar și în „m-am născut pe Google/ am deschis ochii și am privit printr-o fereastră/ către cealaltă lume căreia probabil trebuia să-i spun Mamă“ – *M-am născut pe Google*. Adăugam că cele trei volume (*Delirium tremens*, *M-am născut pe Google*, *Donator universal*) nu diferă substanțial din punct de vedere tematic/ stilistic, excepția fiind, oarecum, cuvântul înainte al autorului din *Donator universal*, în notă confesiv/ explicativ/ sentențioasă.

În aceeași manieră începe și acest volum, cu un cuvânt înainte (*Punctul Zero* – în finalul cărții adaugă un text intitulat *Cartea în trecut, prezent și viitor*), continuând apoi, mai curând

în notă de accentuare, drumurile deschise în *M-am născut pe Google*, mai ales, dar și în volumele anterioare. Astfel, reiterez, versurile sale sunt scrise în nota în care se întrevedea un „stil“ în cărțile anterioare – colorate uneori cu tușe de ironie, introspecție (alteori o oglindă în care vede fie un colț de lume, fie pe sine în lume), observație (de la banal, tern, truism, la profund, grav); alteori versul său aduce a jurnal/îndreptar, de parcă dorește să împărtășească/ povestească cititorilor prin ce a trecut, ce a învățat din viață, experiența lui (pe care o consideră din destule puncte de vedere semnificativă); alteori par eboșe din cotidian/ tern, ori seamănă cu o lecție de viață sau, poate, o confesiune, adesea amară. Unele poeme sunt scurte (sau din strofe cu puține versuri/ cuvinte), frizând, vag, conciziunea cu iz oriental – dar numai formal. Alteori, par „definiții“ personale – continuând, cum am amintit, felul de a scrie în volumele anterioare: „viața este un muzeu cu oameni de ceară/ care fug speriați de umbre/ TOPINDU-SE); sau: „crucile astea nu sunt decât niște pansamente/ pe fața pământului“. Când vorbim de singurătate (poate și o tușă de înstrăinare), de pildă, am putea găsi o reflectare în nuanțele de fatalism, dar care sunt pigmentate cu tușe (să le spunem) ironic-hedonice în care vede viața/ soarta: „sunt sigur că există mai multe vieți următoare/ pentru care dăm interviu la judecata de apoi/ avem atâtea boli referință atâtea chinuri/ vrem un job mai bun pe lumea cealaltă/ și o iubită de unică folosință“.

Apoi, ajungem la femeie/ dragoste, o temă majoră în creația lui Ionuț Caragea (fie că este vorba despre căutare, fie de speranță, dorită împlinire ș.a.), dar și, din nou, la stilul de „definire“/ „vers/ poem concentrat“: „iubirea o hoază care ne buzunărește/ mereu și mereu“; sau: „spune-i unei femei că frumusețea/ are dată de expirare/ și se va mumifica în argilă“

ș.a. Uneori „salvarea“ din fața dragostei poate fi să te ascunzi, pur și simplu, cum se vede din poemul *păsări la cap*: „uneori dragostea te lovește ca un bumerang/ în moalele capului/ exact atunci când sperai să prinzi pasărea-n zbor/ alteori îți înfinge ghearele-n ochi/ și-ți ciopârțește ficatul/ vezi tu/ în înaltul cerului sunt doar păsări de pradă/ așa că mai bine stai cu capu-n pământ/ și le privești doar umbrele/ rotindu-se-n jurul tău/ ca într-o horă/ a morții“ Și, atunci, scrie poetul: „un pahar face cât mai multe guri de femeie“. Femeia este, de altfel, creionată în varii ipostasuri în poezia lui, am putea spune pe o „scală“ parafrazând, de la „înger“ la „demon“ sau, în „termenii“ autorului, „donna ingrata“. Sau în versuri precum: „lumina învierii/ o să mai ardă-n pântecul muierii“. Spuneam, analizând celelalte volume, că Ionuț Caragea scrie de dragoste, singurătate, durere, căutare. Că este marcat evident de ce înseamnă internetul, și scrie o poezie care pare, uneori, a se situa undeva în vecinătate cu nihilismul/ latura „prognostic/ profetică“, tipic generației *world wide web*, simțind poezia ca „un download ceresc“, dar și ancorat cu sufletul în teluric – care înseamnă și acasă, mama, femeia, dragostea, viața, moartea.

Și aici, lumea, așa cum este văzută de Ionuț Caragea, poate fi și frumoasă, dăruindu-ne femeia, dragostea (care, spre deosebire de volumul anterior, nu poartă, încă, un nume), viața, în final (sau viețile). Dar poate apărea și plină de „surogate“, singurătăți, în care parcă „fiecare lucru trebuie să renască/ precum omul în piatră/ și piatra în om într-o criză/ terifiantă de fier“, o lume în care este nevoie chiar și de „iisus reloaded“, o lume „ce are nevoia imperioasă de *horror*/ ca sângele de aer și aerul de sânge“. O lume în care „respirăm prin camere *web*/ deschidem porți virtuale/ să ne ținem de cald/ și tot mai vrem ca iisus/ să ne fie herald“.

Dacă anterior scriam că poezia lui pare a reflecta mai curând îmbinarea între căutarea unui stil propriu, a unui limbaj în care să-și îmbrace discursul, uneori cu rezultate ca „balansul“ între ironie și introspecție, observație (aparent) detașată și ludic, „joaca“ de-a cuvintele sau/ și drumul între două „lumi“, virtuală și reală, prin acest volum se poate spune că Ionuț Caragea a pornit mai decis pe calea pe care vrea să meargă ca să-și definească/ construiască un drum al său într-un vers, pe care îi dorim să-l afle cât mai curând.

Și, în loc de încheiere, să rămânem cu imaginea a trei direcții, trei poli între care pot să graviteze căutările/ versul lui Ionuț Caragea: viața, femeia, fericirea: 1. „viața este ca un joc de cărți/ în care-ți licitezi anii/ mizând pe niște atuuri/ și cel puțin o strigare/ dar până la urmă totul depinde/ numai de cel care face cărțile...“; 2. „nu poți privi niciodată/ în universul interior al unei femei/ acolo unde dumnezeu/ se joacă mereu de-a v-ați ascunselea“; 3. „fericirea este gaura cheii/ prin care tragi cu ochiul/ la ceea ce numai visul poate atinge/ iar cu ochiul minții...“

Marius Chelaru